

Ekonomikos mokslo funkcijos ir globalizacija

Virginija Kavaliauskienė

Profesorė habilituota daktarė
Kauno technologijos universiteto
Ekonomikos ir vadybos fakulteto
Ekonomikos katedra
Gedimino 43–304, Kaunas
Tel./faks. (8 37) 32 41 47
El. paštas: virginija.kavaliauskiene@vf.ktu.lt

Atsižvelgiant į trečiojo tūkstantmečio žmonijos egzistencijos kokybiškai naujas ypatybes, reikia tirti iš esmės dar galutinai nesuvaldytas problemas, teikiant prioritetą naudingiausioms žmonijos veiklos rūšims. Mokslas, kaip intelektuali žmonijos veikla, palengvina svarbių egzistencijos problemų sprendimą. Globalizacija laikinai apgaulingai maskuoja kylančių problemų opumą ir jų sprendimo neatidėliotumą. Šiame straipsnyje ekonomikos mokslo funkcijų realizavimo ir globalizacijos sąveika pateikiama kaip mokslinės problemos, kartu ir jų kompleksinio sprendimo atributai: originali tyrimo metodologija, tyrimo principai, jos sukurti ir apibūdinti modeliai. Pastarųjų taikymas leis padidinti ekonominio prognozavimo patikimumą, numatyti būsimus tikėtinus žmonijos egzistencijos momentus ir evoliucijos etapus (tolesnio evoliucionavimo, deevolucijos – degradacijos ir net baigties) bei pasekmes: numatytas – pageidaujamas ar nenumatytas – pražūtingas.

Trečiajame tūkstantmetyje kardinaliai pakitusios žmonijos egzistencijos sąlygos suteikia be galo plačias tobulėjimo galimybes gyvenimo darnos ir kokybės požiūriu. Šios galybės atskleidžamos ir panaudojamas pasaulyje netolygiai ir prieštaringai, gauti ir būsimi rezultatai bei pasekmės seniai laukia kryptingose akademines visuomenės tyrimų ir objektyvaus įvertinimo. Dėl to šios temos aktualumas ir šiuolaikiškumas yra neabejotinas visoms mokslo disciplinoms, neišskiriant ir ekonomikos. Pažymėsime, kad žmonijos tobulėjimo galimybių realizavimas sukelia kokybiškai naujas, dar iš esmės neištirtas ir galutinai nesuvaldytas tiek mokslines, tiek praktines problemas.

Tyrimų tikslas – atsižvelgiant į kokybiškai naujas trečiojo tūkstantmečio žmonijos egzistencijos ir evoliucijos sąlygas, globaliu mastu apibūdinanti šiuolaikinio ekonomikos mokslo funkcijų atlikimo kokybę ir atskleisti jos užtikrinimo būdus naujomis globalizacijos sąlygomis.

Objektas ir metodika. Tyrimo objektas – ekonomikos mokslo funkcijos ir globalizacija. Metodinis tyrimo pagrindas – speciali šio straipsnio autorės nagrinėjama, sisteminama, kuriama ir plėtojama ekonomikos mokslo problemų tyrimo metodologija.

Sudėtinga dabartinio pasaulio būsena verčia spręsti ilgai brendusias opias mokslines ir praktines problemas [žr. 1 lentelę], taip pat naujai kylančias [žr. 2 lentelę ir 1 pav.]. Natūralu, kad tokių problemų sprendimas kelia rimtas

mokslines diskusijas, kurių metu yra plačiai aptariamasi ir nagrinėjamos aktualiausios problemos, ieškoma pagrįstų sprendimų (V. Čerkovec, 1998; A. Suetin, 1999; G. Čibrikov, 1999).

Būtina iš esmės nauja ekonominio tyrimo metodologija, pritaikyta šiuolaikinėms ypač dinamiškoms ir prieštaringsoms egzistencijos sąlygoms. Dabar galima konstatuoti prasidėjusią ekonomikos mokslo žinių inventorizaciją ir naujos sudėtingos ekonominės mokslinės problemos iškelimo faktą, skelbiantį apie naujos ekonomikos teorijos paradigmos būtinumą (V. Radajev, 1998). Dėl paties termino „paradigma“ diskutuotinum

tampa „problema“ netgi pradinis naujos iškelto sios problemos formulavimas.

Ekonomikos mokslas, jo funkcijos ir jų atlikimo kokybė globalizacijos sąlygomis

Šiuolaikinėmis sąlygomis ekonomikos mokslų funkcijų atlikimą apsunkina globalizacija:

1 lentelė. Svarbiausios dabartinės ekonomikos mokslo problemos

SVARBIAUSIOS DABARTINĖS EKONOMIKOS PROBLEMOS			
1. TEORINĖS METODOLOGINĖS		2. EKONOMINĖS PRAKTIKOS	
1. A.	Mokestis už klaidingą pagrindinio gyvybinio poreikio konkretizavimą	2. A.	Ekonominio subjekto visavertiškumas
	1. A. 1 dydis 1. A. 2 formos 1. A. 3 terminas 1. A. 4 objektas 1. A. 5 subjektai		2. A. 1 formavimas, ugdymas 2. A. 2 žlugdymas, naikinimas 2. A. 3 apsauga, globa
1. B.	Vertė (1)	Kaina (2)	2. B.
	1. B. (1)1 traktuotė 1. B. (1)2 komponentai 1. B. (1)3 šaltiniai 1. B. (1)4 dydis	1. B. (2)4 dydis 1. B. (2)5 objektas: 1. B. (2)5 ₁ materialus 1. B. (2)5 ₂ nematerialus: 1. B. (2)5 ₂₁ ekonominis sprendimas 1. B. (2)5 ₂₂ ekonominis politinis sprendimas	2. B. 1 socialiai ir ekonomiškai žalingų veiksmų algoritmų kūrimas ir įtvirtinimas 2. B. 2 kriminalizuotas ekonomikos „ABC“ pamokų išmokimas ir pritaikymas savanaudiškiems tikslams 2. B. 3 socialių ekonominių subjektų tiesioginis (grobuoniškas) žlugdymas, naikinimas
1. C.	Ekonominė transformacija		2. C.
	1. C. 1 pobūdis: 1. C. 11 savaiminis, neprievartinis 1. C. 12 priverstinis, prievartinis 1. C. 2 mechanizmas: 1. C. 21 saugikliai 1. C. 22 katalizatoriai 1. C. 23 destabilizatoriai 1. C. 3 pasekmės: 1. C. 31 numatytos, pageidaujamos 1. C. 32 nenumatytos, pražūtingos		Neformalios ekonomikos augimas globaliu mastu 2. C. 1 priežastys 2. C. 2 pasekmės 2. C. 3 perspektyvos

veiksny, suteikiantis šio mokslo objektui visiškai naujų savybių ir kartu reikalaujantis naujos ekonominio tyrimo metodologijos ir metodikos, leidžiančios teisingai interpretuoti ypatingą žmonijos egzistencijos sąlygų dinamiškumą, nematomų veiklos rezultatų neapibrėžtumą ir netolygumą erdvės-laiko požiūriu.

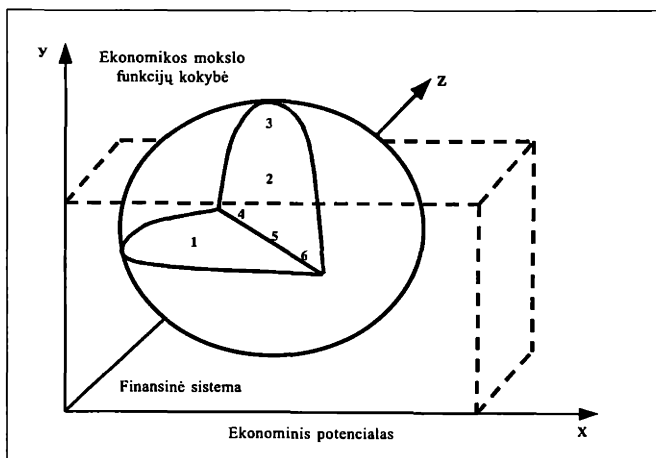
2 lentelė. Svarbiausios žmogiškosios problemos globaliu mastu (ekonominis aspektas)

1. Ekonominio subjekto visavertiškumo užtikrinimas, palaikymas ir stiprinimas
2. Subalansuotas ekonomikos augimas
3. Operatyvus tikslingas ekonominės transformacijos valdymas
4. Efektyvus būdų ir metodų parinkimas kovoti su nusikalstamumu, pasipelnijimo tikslais
5. Neformalios ekonomikos augimo stabdymas
6. Teisingumo ir lygiavertiškumo užtikrinimas, paskirstant visuomenės sukurtą produktą

Nagrinęjant šiuolaikinį ekonomikos mokslą kaip visumą objektyvių žinių apie žmogaus veiklą, kurios galutinis tikslas yra poreikių patenkinimas (Y. Bernard, J.-C. Colli, 1994), būtina atsižvelgti į šio mokslo specifiką, lemiamą jo objekto išskirtinumu gamtos ir technikos mokslų atžvilgiu, ir kartu į tyrimo būdų ir priemonių taikymo galimybes.

Ekonomikos mokslo objektas apibūdinamas įvairiai: kaip turto tyrimas ir žmogaus tyrimo dalis (A. Maršall 1993), kaip visuomenė ir žmogus, kaip mokslas apie ekonominius procesus, kaip visuomenės ūkio reiškinių tyrinėjimas (P. Šalčius, 1991). Pastarasis atvejis artimas marksistiniams. Šio mokslo objektas neišvengiamai pasižymi tam tikra specifiška, atmetančia daugeliu atvejų eksperimentavimo galimybe.

Dvi pagrindinės ekonomikos mokslo funkcijos: pažintinė (metodologinė-strateginė) ir taktinė (taktinė – teorijų taikymas spręsti ekonomikos tikrovės problemas) glaudžiai siejasi

1 pav. Svarbiausių žmogiškųjų problemų subordinacija globaliu mastu (mokslinis ekonominis aspektas)

su tiriamųjų ir tiriančiųjų ekonomiais interesais. Tai neišvengiamai ir visapusiškai veikia trečiosios ekonomikos mokslo funkcijos atlikimo kokybę, akivaizdžiai pasireiškiančią ekonominės tikrovės apmąstymu, pažinimu ir supratimu bei toje tikrovėje vykstančių reiškinų dinamikos prognozavimo tikslumu ir patikimumu.

Tokia svarbiausių ekonomikos mokslo funkcijų atlikimo specifika didina ekonominio tyrimo paklaidos riziką, orientuoja ekonomistus į du kraštutinius: teoretikus – į pernelyg didelį tyrimo „materialumą-daiktiskumą“ ir „objektyvumą-neutralumą“. Ekonominėse teorijose ir modeliuose eliminuojamas bet koks emocionalumas ir paliekamas „grynas“ racionalumo absoliutas. Taip suabsoliutinamas objektyvumas ar neišvelgiamas subjektyvumo santykinumas. Praktikai priverstinai apsiriboja pinigų-kainų, finansinių rodiklių analize. Dėl to neišvengiamai prastėja šio mokslo funkcijų atlikimo kokybė, juk už šio mokslo objekto ribų lieka ypač svarbūs žmonijos egzistencijai klausimai: „Kas kalta?“, kad žmonijos gyvenimo sąlygos prastėja, ir „Ką daryti?“, kad veiklos rezultatai gerėtų, o ekonomikos mokslas deramai atliktų savo funkcijas.

Pažymėsime, kad bendru atveju tik gerokai išsekus ištekliams ir itin sulėtėjus ekonominio augimo tempams, šie du fundamentalūs klausimai tampa žmonijai itin svarbūs ir pradeda operatyviai ieškoti teisingų atsakymų į juos. Tinkamai atsakius, žmonija paskirtų bausmę kaltininkams ir parinktų efektyvius norimų rezultatų užtikrinimo būdus ir priemones.

Gvildenant vienos iš svarbiausių ekonomikos mokslo funkcijos atlikimą – ekonomikos prognozavimą, būtina nustatyti pagrindines nepakankamo šiuolaikinio ekonomikos prognozavimo patikimumo ir tikslumo priežastis ir parodyti jų pašalinimo galimybes.

Objektyvios ir subjektyvios nesėkmingo prognozavimo priežastys globalizacijos sąlygomis

Objektyvios nesėkmingo prognozavimo priežastys yra ypatingas sinchroninis materialių ir idealių veiksmų poveikis žmonijos egzistencijai, dėl kurio žmonijos egzistencija įgyja kokybiškai naujas savybes – globalumą, internalumą, integruotumą ir kitas.

Naujos įgytos savybės neišvengiamai keičia tolesnį žmonijos, kaip sudėtingos socialinės-ekonominės sistemos, funkcionavimo pobūdį – padidina jo dinamiškumą ir išryškina netolygumą, nestabilumą ir negrįžtamumą globaliu mastu. Tai objektyviai sunkina ekonominę prognozavimą, didina jo tikslumo ir patikimumo nustatymo reikšmę ekonominių subjektų veiklai, komplikuoja vienos iš pagrindinių ekonomikos mokslo funkcijų atlikimą ir kartu menkina ekonomikos mokslų prestižą.

Subjektyvios nesėkmingo ekonominio prognozavimo priežastys yra tokios.

Visų pirma, tai Vakaruose taikomos ekonominės metodologijos ribotumas ir abstraktumas, leidžiantis kurti įmantrius racionalios individų elgsenos modelius ir pakilti į pakankamai aukštą matematinės abstrakcijos lygį, prideramai apsaugantį Vakarų ekonomistus teoretikus nuo visokios aršios kritikos.

Antra, socialinis indiferentiškumas arba teoretikų asmeninis suinteresuotumas, leidžiantis tirti ekonomines problemas per „socialiai ir ekonomiškai saugų“ atstumą ir kartu verčiantis derinti teorines išvadas prie faktiškai egzistuojančių socialinių ir teisinių institutų interesų. Mat teoretikai priklauso nuo jų, o kartu ir jiems atstovauja.

Šios dvi pagrindinės subjektyvios nesėkmingo prognozavimo priežastys lemia tolesnę priežasčių seką.

Trečia, subrendusių ekonomikos mokslo metodologijos ir su jomis glaudžiai susijusių

neatidėliotinių ekonomikos praktinių problemų pavėluotas, neišvengiamai priverstinis sprendimas.

Atskleistoji nesėkmingo prognozavimo subjektyvių priežasčių triada tampa patvarių priežasčių-pasekmės ryšiu, darančiu pražūtingą įtaką ekonominių subjektų ūkinei veiklai ir provokuojančiu kardinalių ir komplikuoatą ekonominės sistemos transformaciją tais atvejais, kai teoretikai pasyviai laukia savaiminės jau nebevaldomų procesų baigties ir operatyviai neatlieka tokių svarbių mokslinių veikslių algoritmų, kaip antai:

- Specialios ekonominės mokslinės metodologijos sukūrimas opiausioms socialinėms ir ekonominėms problemoms spręsti.
- Teisingas darbinių modelių ekonominio turinio nustatymas.
- Ekonominės problemos mokslinio sprendimo pateikimas ir dėstymo metodikos parenkimas.

Pažymėsime, kad šiuos sudėtingus mokslinių veikslių algoritmus galima ir būtina atlikti bendromis, jungtinėmis mokslininkų pastangomis.

Globalizacija ir jos poveikis moksliniam ekonomikos problemų sprendimui

Globalizacijos tendencijos planetoje kilo dėl įvairių žmonijos problemų: maisto, aplinkos apsaugos, žaliavų ir energijos aprūpinimo, gyventojų migracijos, ginklavimosi varžybų, socialinių problemų, pasaulio ekonominių išteklių įsisavinimo, kosminės erdvės užvaldymo, silpniau išsivysčiusių planetos regionų atsilikimo įveikimo, urbanizacijos ir kitų.

Globalizacija viena šių visų problemų išspręsti negali, tačiau ji teikia puikias technines, informacines ir ekonomines galimybes žmonijai pačiai jas sklandžiai ir moksliskai išspręsti.

Be to, globalizacijos yra įvairialypė ir išvadaus prieštaringa (A. Albrow, 1997, A. Appadurai, 1996, K. Polanyi, 1957, R. Robertson, 1992). Šio proceso varomoji jėga yra pasaulinė ekonomika. Jos mikroelementas ir aktyvus veiksnys – transnacionalinė įmonė, pirminis ir reguliuojantis kriterijus – tarptautinio kapitalo rentabilumas.

Globalizacijos terminas atsirado kaip ekonomikos transnacionalinio funkcionavimo ir informacijos charakteristika nacionalinių valstybių sienų skaidrumo sąlygomis.

Svarbiausi globalizacijos veiksniai – ekonominis, informacinis ir technologinis – pakeitė žmonijos egzistencijos sąlygas iš esmės, tiek kiekybiškai, tiek kokybiškai. Jų įtaką žmonių gyvenimui ir veiklai vertinti yra ypač sunku, rizikinga ir nedėkinga. Juk globalizacija, teikianti šalims informacinius, technologinius ir ekonominius pranašumus, sustiprina kiekvienoje šalyje vykstančio reiškinio, proceso intensyvumą ir didina jo dalyvių-subjektų poliarizaciją.

Šiuolaikiniame ekonominiame pasaulyje greita ekonominių subjektų savo veiklą atlieka ir neekonominiai – antisubjektai ir pseudosubjektai, tik imituojantys ekonominę veiklą. Jų veiklos rezultatai visuomenės pajamų ne tik nedidina, bet dar ir mažina. Dėl to globalizacijos poveikis bendrai ekonomikai yra ypač prieštaringas.

Šio poveikio pobūdis atskirose šalyse ir globaliu mastu, t. y. jo teigiamumas, neigiamumas, tiesiogiai priklausys nuo ekonominių ir neekonominių subjektų santykio tam tikru laiku ir konkrečioje vietoje, t. y. tam tikroje šalyje, kontinente ir visame pasaulyje. Mažėjant socialinei organizacijai, kyla organizuoto nusikalstamumo lygis ir ypač tose srityse, kuriose tiesioginės visuomenės kontrolės nėra, o žiniasklaida jose veikia kryptingai. Dėl visaverčių subjektų gyvybingumo silpninimo, prastės jų veiklos rezultatai, menkės visuomenės pajamos, didės

neformali ekonomika, klestės antisubjektai, keisis ekonominių ir politinių jėgų santykis globaliu mastu.

Nepriklausomai nuo globalizacijos padarinių ir jų įvertinimo pozityvumo globalizacija vyksta objektyviai ir nesustojamai, todėl būtina į tai atsižvelgti. Globalizacija nepaliaujamai spartina informacinės visuomenės kūrimą.

Šiuolaikinė mokslo ir technologijos darna leis žmonijai netrukus pakeisti sąvoką „agrarinė“ ar „industrinė“ visuomenė į „globalią informacinę visuomenę“, kurios svarbiausias kūrimo tikslas – užtikrinti žinių, informacijos prieinamumą visuomenei ir sudaryti galimybes naudotis informacija kaip strateginiu visų visuomenės veiklos sričių plėtros ištekliu (V. Abraitis, A. Otas, 2001).

Informacinės visuomenės kūrimo sėkmė priklauso nuo realių ekonominių ir neekonominių galimybių, lemiamų šalies gyventojų kultūrinio lygio, jų aktyvumo, kvalifikacijos ir komunikavimo pobūdžio. Naujos informacinės technologijos iš esmės keičia ekonominės ir neekonominės sričių funkcionavimą.

Greta šių naujų, ypač žmonijos egzistencijai teigiamų aplinkybių globalios rinkos ekonomikoje atsiranda ir pradeda veikti papildomi rizikos veiksniai, labai apsunkinantys žmonijos būklę. Pavyzdžiui, naujų technologijų teikiami pranašumai panaudojami ne tik socialios, legalios veiklos plėtotei, bet ir naujų rūšių nusikaltamai veiklai. Pastarosios mastas tiesiogiai priklauso nuo informacinių duomenų apsaugos sistemos funkcionavimo efektyvumo. Tragiški 2001 m. rugsėjo įvykiai JAV yra visų šių papildomų rizikos veiksnių veikimo globalioje rinkoje materiali integruota iliustracija, ryškiai parodanti šiuolaikinės žmonijos egzistencijos globaliai subrendusias problemas.

Tas problemas detalizavome (žr. 1 lentelę) ekonomikos mokslo funkcijų vykdymo ir praktikos požiūriais, sugrupavome ir išskyrėme

opiausias (2 lentelė); nustatėme jų subordinaciją (žr. 1 pav.). Šių problemų efektyvaus sprendimo būdų ir priemonių paieškos rezultatus koncentruotai įkūnija originalus ir sudėtingas modelis, turintis papildomų modifikacijų (žr. 2 pav.).

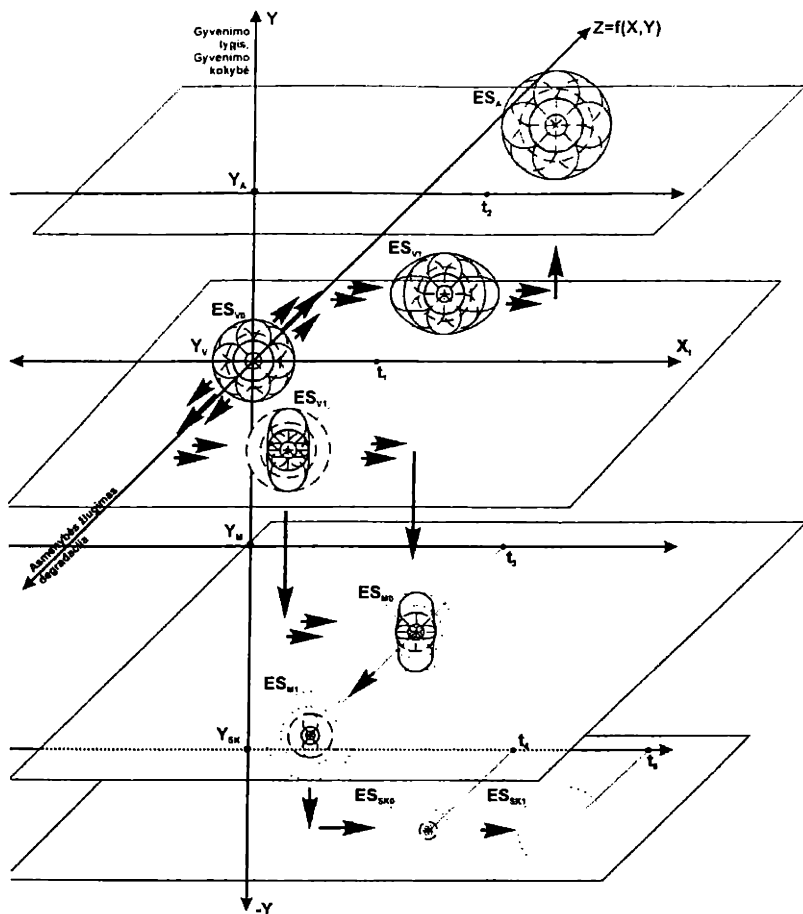
Išvados ir rezultatai

Pagrindinėms šiuolaikinio ekonomikos mokslo funkcijoms vykdyti globalizacijos sąlygomis turi įtakos ypatingas egzistencijos sąlygų dinamizmas, nevienodas ūkio subjektų informuotumas, numatomų rezultatų neapibrėžtumas ir jų netolygumas erdvės ir laiko požiūriais. Dėl to neišvengiamai aštrėja šio mokslo aiškinamosios funkcijos atlikimo teisingumo ir prognozavimo funkcijos vykdymo patikimumo, o tai tiesiogiai priklauso nuo ekonominių modelių sudarymo teisingumo, poreikis. Maksimalus teisingumo laipsnis leidžia numatyti tiek būsimus ekonominių problemų sprendimo rezultatus, tiek jo pasekmes: numatytas – pageidaujamas ar nenumatytas – pražūtingas.

Moksliniam ekonomikos problemų sprendimui būtinas jų pritaikymas ir subordinacijos nustatymas; autorė tai atliko.

Svarbiausios šiuolaikinės ekonominės problemos globaliu mastu yra ekonominio subjekto visavertisumo (1 problema) užtikrinimas, palaiškymas ir stiprinimas, subalansuotas ekonomikos augimas (2 problema), operatyvus ekonominės transformacijos valdymas (3 problema).

Šių trijų problemų sprendimas yra atraminis ir kartu profilinis bei aktyvinantis kitų svarbių ekonomikos problemų: efektyvių kovos su nusikalstama veikla būdų ir metodų parinkimas (4 problema), neformalios ekonomikos augimas globaliu mastu (5 problema), visuomenės veiklos produkto paskirstymo ir persikirstymo teisingumo ir tolygumo užtikrinimas (6 problema) sprendimus.

ES – ekonominis subjektas;

ES_A – ES aukštas gyvenimo lygis; ES_VT – ES vidutinis gyvenimo lygis; ES_MT – ES pragyvenimo minimumas; ES_{SK}T – ES skurdo riba,

čia: $t = 0, 1$; $Z = f(XY)$ – asmenybės ugdymas, tobulėjimas

2 pav. Ekonominių ir neekonominių veiksnių įtaka ekonominio subjekto būsenai

LITERATŪRA

1. Abraitis V. B., Otas A. Ar greitai gyvensime informacineje visuomenėje? // Mokslas ir gyvenimas. 2001, Nr. 1, p. 32.

2. Albrow Martin. The Global Age: State and Society Beyond Modernity. Stanford: Stanford University Press, 1997.

3. Appadurai Arjun. Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization. Minneapolis and London: University of Minnesota Press, 1996.

4. Bernard Y., Colli J.-C. Dictionnaire economique et financier. Editions du Seuil. Paris, 1994.

5. Maršall A. Principy ekonomičeskoj nauki. T. 1. Maskva: Progress, 1993. 415 s.

6. Polanyi Karl. The Great Transformation: The Political and Economic Origins of Our Time. Boston: Beakon Press, 1957.

7. Didžioji transformacija: politinės ir ekonominės mūsų laikų ištakos. Vilnius: Algarvė, 2002.

8. Robertson Roland. Globalization. Social Theory and Global Culture. London, Newbury Park, New Delhi: SAGE Publications, 1992.

9. Сузгин А. Отмывание денег: угроза мировому сообществу? // Вопросы экономики. 1999, № 12, с. 110–119.

10. Šalčius P. Raštai. Teorinė ekonomika ir ekonominės minties istorija. Vilnius: Mintis, 1991. 599 p.

11. Черковец В. Н. Коллизии и мифы „современной экономической теории“ // Экономическая теория на пороге XXI века-2 / Под ред. Ю. М. Осипова и др. Москва: Юристъ, 1998. С. 363–377.

12. Чибриков Г. Г. Взаимодействие финансовой системы и реального производства в современном мире // Вестник Московского ун-та. СЕР. 6. ЭКОНОМИКА. 1999, № 6, с. 16–23.

12. Радаев В. В. О парадигме экономической теории // Экономическая теория на пороге XXI века-2 / Под ред. Ю. М. Осипова и др. Москва: Юристъ, 1998. С. 117–125.

THE FUNCTIONS OF THE ECONOMIC SCIENCE AND GLOBALIZATION

Virginija Kavaliauskienė

Summary

The article describes the basic functions of economic science under the modern conditions, looks into the effectiveness of performance of these functions and produces the evidence about the unlimited possibilities which gives the science to the humanity in its acceleration of evolution under globalization.

Globalization is going on objective and unrestricted. It gives necessities for human in the important spheres of activities, such as information, technology and economy. Globalization intensifies the course of the economic process and the polarization of the participants. It changes the proportion of economic and politic forces in the world, quickens the formation of information's human. All process distinguishes oneself differential unevenness.

Globalization can't solve itself the human problems, but it gives nice technical, information and economic possibilities for the scientific, smooth and successful solving of problems.

The article's author formulates the main modern problems of the economic science and economic practice.

1. Full value of economic subject:
Formation, development, collapse, destruction, protection.
2. The balanced economic growth.
3. Economic transformation:
Nature: spontaneous, not forced, forced;
Mechanism: precautions, catalysts, destabilize;
Consequences: foreseen, desirable, not foreseen, pernicious.
4. Non-formal economic development on a global scale:
Causes, consequences, prospects.
5. The rightness of distribution and redistribution of social product.

Especially sore economic practice problems are forming of a real value economic subject, use the

economic law to ruinous direction for society and growth of informal, shadow economic.

The substantial change period begins if the corruption increases on a world scale and socialization

process of the most persons is disorder and material basis of a scale of value priority is losing.

The solving of principal 1, 2, 3 problems profiles the solving of other actual economic problems (4, 5, 6).

Īteikta 2002 m. spalio mėn.